

Valet avgörande för EU:s roll som global aktör

Hufvudstadsbladet den 20 februari 2014

Mycket står på spel när européerna håller val till Europaparlamentet den 22-25 maj 2014, under trycket av starka nationalistiska strömningar. Efter valet tillsätts flera topposter i EU, och Catherine Ashtons efterträdare som EU:s utrikeschef ska utses. Den överskuggande frågan är om unionens nya ledarskap kan bli den samlande kraft som ger EU en stark enad röst i världen.

Utvecklingen i Ukraina visar tydligt att ett handlingskraftigt EU behövs i vårt närområde. En samlad röst från EU krävs också i de frågor med global räckvidd som EU-länderna har ambitionen att påverka, såsom klimathotet, frihandeln, fattigdomen och de mänskliga rättigheterna. Här har unionen och medlemsstaterna att förhålla sig till nya regionala maktcentra och då inte minst de starka tillväxtekonomierna i Asien, Afrika och Sydamerika.

Handelspolitiken och strategiska samarbeten med ledande ekonomiska stormakter bör därför utvecklas till en viktig del av EU:s utrikespolitik. Exemplet Kina är talande för det vägval EU står inför. Tillsammans skulle EU:s medlemsländer kunna skapa ett tryck för bättre tillträde till den kinesiska marknaden och skapa bättre balans i de politiska relationerna med Kina. För vissa individuella medlemsländer har det dock setts som mer angeläget att attrahera direktinvesteringar och lån från Kina. Splittringen inom EU har tillåtit Kina att maximera sin förhandlingsstyrka och förhandla med utvalda medlemsländer istället för EU som helhet. Samma mönster kan noteras i EU-ländernas relationer med Ryssland, där EU:s intressen har fallit offer för den östra grannens hårda förhandlingsmetoder.

Handelspolitiken är också nära förknippad med en annan av de globala utmaningarna: klimatfrågan. EU har under lång tid varit en drivande kraft för skärpta utsläppskrav för industriländerna, men när EU-kommissionen nyligen presenterade de nya miljö- och energimål som ska gälla 2020–2030 möttes dessa av höjda ögonbryn. Det nya utsläppsmålet innebär att växthusgaserna ska minska med 40 procent jämfört med nivån 1990, men något nytt mål för energieffektivisering har inte satts. Den sjunkande ambitionsnivån i EU:s klimatpolitik kan tolkas i ljuset av den ekonomiska krisen, som har ökat de ekonomiska skillnaderna mellan medlemsstaterna och slitit på deras politiska sammanhållning. Om inte Europaparlamentet och medlemsländerna enas om en mer ambitiös politik riskerar dock unionen att förlora sin trovärdighet och ledande roll i klimatfrågan.

EU spelar även en viktig roll som världens främsta biståndsgivare, och ansvaret för unionens biståndsinsatser delas mellan EU och medlemsländerna. En central strategifråga är i vilken grad biståndet bör samordnas EU-länderna emellan. EU-ländernas arbete för fattigdomsminskning och ekonomisk utveckling skulle kunna samordnas långt mer och kopplas tydligare till unionens övriga utrikespolitik. Det gäller inte minst till migrationspolitiken som kan bidra till att minska den ekonomiska obalansen mellan EU och de fattiga delarna av världen.

Forskningsrapporten *Europaperspektiv 2014* som vi har publicerat i dagarna visar med all tydlighet vikten av medlemsstaternas förmåga att samarbeta och hitta gemensamma nämnare inom ramen för den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken. För att vara en trovärdig internationell aktör behöver EU nå enighet kring grundläggande prioriteringar och förbättra samstämmigheten tvärs olika politikområden.

EU:s viktiga roll i arbetet med att minska de globala obalanserna bör lyftas fram som motvikt till de nationalistiska strömningar som växer fram i medlemsländerna inför Europaparlamentsvalet. Ett valresultat som sätter stopp för nationalismen är en viktig förutsättning för att EU ska kunna agera i skarpa lägen som det vi nu ser i Ukraina, och för medlemsstaternas förmåga att arbeta tillsammans mot vår tids allvarliga globala obalanser. Ett effektivt europeiskt ledarskap är bara möjligt om EU-ländernas väljare och regeringar har en uttalad politisk vilja att samordna sig och uppnå gemensamma mål i utrikespolitiken.

Antonina Bakardjieva Engelbrekt, professor i europeisk integrationsrätt, Stockholms universitet

Moa Mårtensson, doktorand i statsvetenskap, Uppsala universitet

Lars Oxelheim, professor i ekonomi, Lunds universitet och Institutet för Näringslivsforskning, Stockholm

Thomas Persson, docent i statsvetenskap, Uppsala universitet